

**כרוניקה של אסון ידוע מראש:
התפיסות, המעשים והמחדלים
שהובילו ל-7 באוקטובר**

פרק ב': ההונאה וההפתעה

פברואר 2026

ההונאה האסטרטגית של חמאס: "המטרה הייתה לגרום לישראל להירדם"

הערכת אמ"ן לשנת 2023 הציבה את איראן ואת השפעתה האזורית במרכז מפת האיומים. חיזבאללה נתפס כ"מורתע" וכמי ש"ימשיך לעסוק בסוגיות פנים-לבנוניות". הזירה הפלסטינית הוערכה על ידי אמ"ן כ"מקשה אחת", בה זירת עזה וזירת יו"ש שניהן צפויות להיות מושפעות מ"היום שאחרי אבו-מאזן". העיתונאי יואב לימור, אשר סיקר אז את הערכת אמ"ן, כתב:

"חמאס בעזה הוא שחקן מרכזי באירוע הזה, משום שמאז מבצע "שומר החומות" הוא מנסה להציג את עצמו ככתובת שלטונית אמיתית ולא רק כארגון טרור. הדברים נכונים גם לגבי מנהיגו, יחיא סינוואר, שמתאמץ באחרונה לבנות לעצמו תדמית של מדינאי, ולא רק של לוחם."¹

יצויין כי בכירי מערכת הביטחון וצה"ל, ביניהם ראש השב"כ נדב ארגמן², רח"ט מחקר באמ"ן תא"ל עמית סער, ראש אמ"ן האלוף אהרון חליווה וכן ראש המכון למחקרי ביטחון לאומי וראש אמ"ן לשעבר האלוף עמוס ידלין, סברו כולם שמטרתו העיקרית של חמאס הינה ליצור התלקחות ביו"ש תוך שמירה על שקט יחסי בעזה. ידלין קבע כי "חמאס בעזה רוצה להדליק את יהודה ושומרון ואת גבול לבנון"³; רח"ט מחקר באמ"ן, תא"ל עמית סער העריך כי "התושבים בעזה רוצים שקט, וחמאס - בניגוד לדימוי שלו - קשוב אליהם מאוד. לכן הוא מעוניין להלהיט את יו"ש ואת מזרח ירושלים, ושזה לא יגיע לעזה"⁴. בחודש נובמבר 2021 העריך ראש אמ"ן האלוף אהרון חליווה כי "איו"ש תעסיק את צה"ל בצורה משמעותית...עם אדוות כאלו ואחרות בעזה...". באוקטובר 2021, בנאום סיום כהונתו, אמר ראש השב"כ היוצא נדב ארגמן כי "האסטרטגיה [של חמאס] היא שקט ברצועת עזה, וביצוע פיגועים

¹ <https://www.israelhayom.co.il/news/defense/article/13487150>

² ארגמן כיהן כראש השב"כ בין השנים 2016-2021 והוחלף על ידי רון בר

³ https://www.mako.co.il/news-columns/2023_q2/Article-c9aaec7aca74881027.htm

⁴ <https://www.israelhayom.co.il/news/geopolitics/article/10431016>

בישראל וביו"ש". חמאס בעזה נתפס כאיום העשוי לכל היותר להצטרף בתרחיש של מתקפה רב-זירתית ("התלכדות הזירות") או ליזום פיגועים ביו"ש - אך לא כגורם שעשוי ליזום מתקפה עצמאית המנותקת מהקשר רב-זירתי⁵.

הערכה זו של מערכת הביטחון הישראלית הייתה תוצאה של הונאה אסטרטגית שניהל חמאס. כחלק מאתה אסטרטגיה מחושבת נמנע חמאס מלהיכנס לסבב הלחימה בין ישראל לג'האד האסלאמי בעזה במאי 2023 (מבצע "מגן וחץ"), דבר שחיזק בעיני מערכת הביטחון הישראלית את התפיסה לפיה חמאס "מורתע" וגזרת עזה נמצאת במצב "יציב".

הונאת חמאס אף התרכזה, במקביל, בטיפוח התפיסה הישראלית המופרכת של "מחיר ההפסד האזרחי". לדבריו של בכיר חמאס עלי ברכה, בראיון שנתן מיד לאחר ה-7 באוקטובר, השתדל חמאס להקרין כלפי ישראל את הרושם לפיו הארגון עסוק בניהול שלטונו ברצועה, כחלק מההונאה:

ברכה: בשנתיים האחרונות, חמאס אימץ גישה רציונלית. חמאס לא נכנס ללחימה, לא הצטרף לג'האד האסלאמי.

המראיין: אבל זו הייתה בעצם אסטרטגיה בכדי להתכונן למתקפה הזו.

ברכה: כמובן. גרמנו להם לחשוב שחמאס עסוק בניהולה השלטוני של עזה, שהמיקוד של חמאס הוא ב-2.5 מיליון תושבי עזה...וש[חמאס] זנח את ההתנגדות לגמרי".

[לצפייה בראיון עם ברכה:]

<https://www.memri.org/tv/senior-hamas-official-ali-baraka-prisoner-swap-america-planning-invasion-two-years-russia-support>

⁵ https://www.mako.co.il/news-columns/2023_q2/Article-c822771c6c90881026.htm
https://www.mako.co.il/news-columns/2023_q2/Article-c9aaec7aca74881027.htm

בכיר חמאס עלי ברכה: הרציונליות הייתה חלק מאסטרטגיית חמאס לקראת המתקפה.
 בדומה לכך, נציג חמאס בלבנון אחמד עבד אל-האדי פירט כיצד הרדים חמאס את
 המודיעין הישראלי וגרם לו להאמין כי ההתלקחות הבאה תתרחש ביו"ש. עבד אל-
 האדי אף ציין שוב כי מטרת חמאס הייתה ונשארה השמדת ישראל.

[לצפייה בדבריו של עבד אל-האדי:

[https://www.memri.org/tv/hamas-rep-lebanon-ahmad-abd-hadi-
 \[strategic-deception-israel-think-not-want-war-attacks-west-bank](https://www.memri.org/tv/hamas-rep-lebanon-ahmad-abd-hadi-strategic-deception-israel-think-not-want-war-attacks-west-bank)

נציג חמאס בלבנון אחמד עבד אל-האדי. "המטרה הייתה לגרום לישראל להירדם, לגרום לישראל להאמין שמעזה לא יקרה שום דבר, ושהעימות הבא יתרחש ביו"ש". גם עבד אל-האדי ציין את מצג-השווא שטיפח חמאס לפני ה-7 באוקטובר, לפיו הארגון ממוקד ב"עניינים כלכליים" כחלק מתכנית ההונאה האסטרטגית שניהל מול ישראל.

"הופתענו גם בהיקף וגם בעוצמה ומהאכזריות"

בכירי המערכת הפוליטית, הצבאית והמודיעינית הופתעו מעצם המתקפה, מהיקפה ומעוצמתה, מהאכזריות שהופגנה בה, ומהאלימות המינית שהיא כללה. חמישה ימים לאחר המתקפה, ביקר הרמטכ"ל הרצי הלוי בדרום ואמר:

"אנחנו חמישה ימים אחרי אירוע רצחני, אכזרי ומפתיע."⁶

כמו כן, בפגישתו עם ראשי הרשויות בדרום לאחר המתקפה, טען:

"הופתענו גם בהיקף וגם בעוצמה ומהאכזריות [של מתקפת חמאס]".⁷

בדומה לכך, מפקד אוגדת עזה תא"ל אבי רוזנפלד אמר לאחר המתקפה:

"התעוררנו כולנו בהפתעה גדולה מאוד למתקפה אכזרית ביותר של ארגון חמאס. לא ידענו עליה. הופתענו ממנה".⁸

⁶ <https://www.ynet.co.il/news/article/r1125pb11a>

⁷ <https://www.israelhayom.co.il/news/defense/article/14815154>

⁸ https://www.youtube.com/watch?v=Ems93_Ya5Q4

תא"ל אבי רוזנפלד, אשר טען כי "הופתע" ב-7 באוקטובר. להפתעה זו לא היה כל צידוק; כל המידע על כוונותיו ויכולותיו של חמאס לתקוף את ישראל היו קיימות.

בדומה להלוי ורוזנפלד, במאמר משנת 2025 טענו תא"ל איתי ברון, מי ששימש בעבר כרח"ט מחקר באמ"ן, ושירה ברביבאי-שחם, לשעבר מפקדת במערכת הביטחון, חוקרת ביטחון לאומי ועמיתת מחקר במכון לחקר המתודולוגיה של המודיעין, כי האלימות המינית שביצע חמאס ב-7 באוקטובר הייתה "אכן הפתעה...היא הייתה מחוץ לציפיות המערכת הישראלית, תפסה אותה לא מוכנה ועוררה בה, ובכולנו, תגובה רגשית עוצמתית"⁹.

עוד ממשיכים ברון וברביבאי-שחם וטוענים:

"איש לא העלה על הדעת שאיום כזה, בהיקף נרחב, יכול בכלל להתרחש בתוך גבולותיה של ישראל ובהקשר של עימות צבאי. במובן זה, האלימות המינית הייתה

⁹ "צוללות בוואדי – מדוע הופתענו מהאלימות המינית ב-7 באוקטובר". תא"ל (מיל.) איתי ברון ושירה ברביבאי-שחם, מתוך: המודיעין והשבעה באוקטובר, הוצאת מל"מ (2025)
<https://www.intelligence-research.org.il/editor/assets/brun-and-brbibay-shaham-FINAL.pdf>

בתודעתם של הישראלים מעין "צוללות בוואדי" ... משהו שלא יכול כלל להתרחש, כמעט במובן הפיזיקלי".

וכן:

מכלל המידע שהתפרסם מאז 7 באוקטובר עולה שהשימוש של פעילי חמאס באלימות מינית כטקטיקת לחימה וכדפוס פעולה רחב יחסית... הפתיע את כוחות הביטחון, את מקבלי ההחלטות ואת הציבור הישראלי.... תרחיש האיום של אלימות מינית בסכסוכים לא היה חלק מתרחיש הייחוס שישראל בנתה מול האויב בגבול עזה או מול אויבים אחרים. זהו תרחיש שאיש בקהילת הביטחון והממסד המודיעיני והמדיני הישראלי לא העלה בדעתו..."

את מאמרם מקדישים השניים לשאלה:

"מדוע הופתעה ישראל מהאלימות המינית שננקטה על ידי חמאס ב-7 באוקטובר? במילים אחרות, המאמר בוחן את השאלה מדוע לא הועלתה, לפני המלחמה, האפשרות שבעימות עתידי עם חמאס (או עם אויבים אחרים) יופיע גם דפוס שיטתי של אלימות מינית?"¹⁰

ברון וברביבאי-שחם מעלים את ההשערה כי באמ"ן התקשו להעלות על הדעת תרחיש שכזה בין השאר בשל "...הקושי הכללי לחשוב על מה שמתרחש "בפעם הראשונה", היינו דברים שלא התרחשו בעבר, או לפחות בעבר הקרוב". להשערתם זו נדרש בהמשך.

¹⁰ <https://www.intelligence-research.org.il/editor/assets/brun-and-brbibay-shaham-FINAL.pdf>

הסתירה בדברי הרמטכ"ל הרצי הלוי: הפתעה לאחר התרעה

מכל הטענות הנ"ל, נראה כי הקשה ביותר ליישוב עם המציאות הינה טענתו של הרמטכ"ל. ראשית, הלוי עצמו "התריע" מפני מלחמה קרבה כבר בחודש מרץ 2023¹¹. כיצד אפוא, הופתע, אם אכן, לדבריו, צפה את המלחמה ואף התריע מפניה? הדרך ההגיונית היחידה ליישב סתירה זו – בהסתמך על העובדה שצה"ל אכן הופתע ב- 7 באוקטובר – הינה שהתרעתו של הרמטכ"ל בחודש מרץ 2023 נעשתה מן הפה לחוץ, או שהתכוון אליה ויחד עם זאת, מתוך רשלנות וחוסר אחריות, לא נקט את הצעדים המתחייבים ממנה לקראת המתקפה הצפויה.

כמו כן, לגבי טענתו להפתעה מ"ההיקף והעוצמה" של מתקפת חמאס – להפתעה זו לא הייתה שום הצדקה, משום שהמידע על יכולותיו וכוונותיו של חמאס היה זמין במקורות גלויים, לאורך שנים. חמאס לא הציג במהלך המתקפה אף יכולת צבאית שלא הייתה ידועה לצה"ל עוד לפני כן. ניתן היה לצפות מהרמטכ"ל הלוי, אשר כיהן כראש אמ"ן בין השנים 2014-2018, שיכיר את יכולות האויב.

יכולותיו של חמאס העידו על כוונותיו

יכולותיו הצבאיות של חמאס, וכן השקעותיו האדירות של בבניין כוחו (30,000 לוחמים-רוצחים, 20,000 טילים ו-500 ק"מ של מנהרות, לרבות אימונים ייעודיים שעברו מחבלי החמאס כדי להכשירם למשימות פשיטה וחטיפה), העידו כאלף עדים על **כוונותיו** של הארגון¹². כוונות אלו והאידיאולוגיה שבבסיסן פורסמו בגלוי במשך שנים. האינדוקטרינציה שעברו מבצעי המתקפה – אשר כללה גם אימונים צבאיים

¹¹ <https://www.inn.co.il/news/596377>

¹² יש לציין כי בצה"ל סברו שלחמאס היו רק 100 ק"מ של מנהרות, אשר גם הן, לשיטת אמ"ן, "הושמדו" במהלך מבצע "שומר החומות" בשנת 2021. כך שיש מקום לומר שצה"ל הופתע לא רק מעצם המתקפה של חמאס, אלא גם מהיקף היערכותו בתווך תת-הקרקע למתקפת הנגד של צה"ל.

שבצה"ל ידעו על קיומם ואף ראו אותם- החלה כבר בגיל הגן, ונמשכה עד ליום המתקפה עצמו.

[באשר לתהליכי האינדוקטרינציה שעברו ילדי עזה ראו את הסרט "הדרך ל-7 באוקטובר":

<https://www.memri.org/tv/road-to-october-seven-education-to-jihad-and-martyrdom>

הדרג המדיני הכיר את תכנית החמאס למתקפה כוללת. ראש הממשלה נתניהו אף הראה בקיאות רבה בפרטיה של תכנית זו בוועדת חוץ וביטחון כבר בשנת 2017. גם תוכניתו האופרטיבית של חמאס לפשיטה לתוך מדינת ישראל (אשר הגיעה לידי אמ"ן, וכונתה תכנית "חומת יריחו") הוצגה לבכירים באמ"ן ובצה"ל כבר במאי 2022 לכל המאוחר.

כל המידע על מתקפת חמאס הצפויה היה קיים במקורות גלויים

כחודש לפני המתקפה ערכו כוחות הנוח'בה וארגוני הטרור הכפופים לחמאס ברצועה את האחרון מבין ארבעת תרגילי "המשענת האיתנה" (الركن الشدید), אשר התבצעו לעין כל ואף שודרו ברשתות התקשורת של חמאס. תרגיל זה היה מעין "חזרה גנרלית" של יכולות חמאס בתחום החבלה, הפשיטה והחטיפה, והיה זהה במאפייניו העיקריים למתקפת ה-7 באוקטובר.

[ראו דו"ח ממר"י אשר התריע בנוגע לתרגיל החמאס בזמן אמת, כחודש לפני המתקפה:

<https://www.memri.org/tv/joint-military-drill-palestinian-faction-gaza-simulate-rocket-attacks-israel-takeover-outpost>

לפיכך, לטענתם של בכירי צה"ל בדבר "הפתעה" בנוגע לעצם המתקפה, היקפה ועוצמתה, אין כל הצדקה.

ה"הפתעה" מהאלימות המינית של חמאס

באשר לטענותם של תא"ל ברון ועמיתתו ברביבאי-שחם, לפיה שימוש נרחב באלימות מינית מצד חמאס היה "מחוץ לגבולות החשיבה" של בכירי המודיעין - על כך יש רק להצר על בורותם של אותם בכירים, שהביאה לתוצאות הנוראות.

ראשית, לא ברור מהיכן הסיקו ברון וברביבאי-שחם כי "איש לא העלה על הדעת איום שכזה". כותרת מאמרם של השניים כשלעצמה, מרמזת על ניסיון להסיר חלק מכובד האחריות למחדל מכתפיהם של בכירי המודיעין, ולהעבירו לקולקטיב הישראלי כולו באמצעות השימוש בגוף ראשון רבים ("מדוע הופתענו מהאלימות המינית ב-7 באוקטובר?")¹³.

במציאות, עבור חלק גדול מהציבור הישראלי היה ברור שאכזריות מינית קשה תהיה חלק בלתי נפרד מכל כיבוש שטח מצדו של חמאס. במובן זה, לא זו בלבד שתרחיש זה לא היה "מחוץ לציפיות" (או כפי שהדבר הוגדר במקור במאמרם של ברון וברביבאי-שחם: "When pigs fly" ו-"צוללת בואדי"), אלא שההכרה בתרחיש זה הייתה מחויבת מתוקף הסתמכות על תקדימים היסטוריים.

שנית, יש לתמוה מדוע סוברים ברון וברביבאי-שחם כי תרחיש זה קרה "בפעם הראשונה"; עדיף היה אילו חוקרים בדרגת ניסיון שכזו היו יודעים משהו על מרכזיותה של האלימות המינית בהיסטוריה האסלאמית; אך די היה אפילו בהכרה של אירועים היסטוריים מקומיים וקרובים יחסית כגון פרעות תרפ"ט – אשר האלימות המינית שבוצעה בהן דמתה לזו שבוצעה ב-7 באוקטובר. בכדי לבנות "תרחיש ייחוס" שכזה צריך היו אותם בכירים אמורים לקרוא, למשל, את סיפורו של הרמטכ"ל השלישי של צה"ל, מרדכי מקלף, אשר כילד היה לשריד האחרון מבין כל בני משפחתו שהתגוררו במוצא, ואשר נפלו קרבן בפוגרום שביצעו בהם שכניהם הערבים

¹³ הדגש אינו במקור.

מהכפר קולונייה. נשות משפחתו של מקלף נאנסו באכזריות לפני שנשחטו על ידי הפורעים¹⁴.

כמו כן, נראה כי המגמה ההולכת וגוברת של שימוש באונס כחלק מטרור לאומני, אשר נצפתה בעשור שלפני ה-7 באוקטובר, חמקה מעיניהם של החוקרים: בשנת 2015 הכירו בית המשפט ומשרד הביטחון במעשה אונס אכזרי שביצע שב"ח ערבי בבחור ובחורה יהודים בחניון "גן העיר" בתל-אביב כפעולת איבה על רקע לאומני¹⁵.

בשנת 2019, מחבל בשם ערפאת ארפעיה אנס ורצח את הנערה היהודיה אורי אנסבכר, ביער עין-יעל סמוך לירושלים. תמלולי חקירתו של ארפעיה, אשר משפחתו מזוהה עם חמאס, היו יכולים לשמש רמז לבאות. לחוקריו אמר ארפעיה:

"גרמתי להוריי גאווה גדולה על מה שעשיתי. לא סתם אנסתי ורצחתי מישהי, אלא רצחתי יהודיה. עשיתי כל מה שערבי חולם עליו."

עוד הוסיף:

"הרצח זה הדבר הטוב ביותר והחשוב ביותר שעשיתי בחיי...אם היא הייתה נשאת בחיים זה היה אומר שנכשלתי במה שתכננתי ולא הצלחתי במשימה. זו הייתה ההרגשה הכי טובה שהרגשתי בחיי.. זה היה הגורל שאללה זימן לי"¹⁶.

¹⁴ ראו עמ' 26 בספרו של פרופ' יהודה לפידות, "לידתה של מחתרת":
<https://www.daat.ac.il/daat/vl/ledata/ledata01.pdf>

¹⁵ <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001085589>

¹⁶ <https://13tv.co.il/item/news/domestic/crime-and-justice/ansbacher-killer-221260/>
<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=2328378303841771&id=178433145502975&set=a.207272762619013>

מבלי להתייחס לניתוחיהם המורכבים של ברון וברביבאי-שחם אודות צוללות בואדי וחזירים מעופפים, נראה כי הסיבה האמיתית להיעדרו של תרחיש ייחוס של אלימות מינית (אותה "הפתעה", כביכול) הייתה בורות, צרות אופקים, היעדר ידע היסטורי בתולדות האסלאם והסכסוך, וניסיון להימנע מהכרה במציאות בשם ערכי התקינות הפוליטית.

תא"ל איתי ברון: " האלימות המינית ב-7 באוקטובר הייתה אכן הפתעה: היא הייתה מחוץ לציפיות המערכת הישראלית, תפסה אותה לא מוכנה ועוררה בה, ובכולנו, תגובה רגשית עוצמתית..."

טענות בכירי צה"ל ושב"כ על כך שהתריעו על מלחמה קרבה

לאחר המתקפה טענו בשב"כ כי כבר בחודש מרץ 2023 התריע ראש השירות רונן בר בפני ראש הממשלה על "התלכדות בין האיומים הביטחוניים למצב החברתי בישראל", בעקבות החקיקה המשפטית. עוד נטען כי הרמטכ"ל הרצי הלוי העביר התרעות דומות¹⁷.

¹⁷ <https://www.inn.co.il/news/596377>

ראשית יצויין, כי התרעות אלו היו כלליות ולא עסקו בתרחיש ייחוס נקודתי כגון מתקפה של חמאס על ישראל. מאמירתו הכללית והעמומה של ראש השב"כ רונן בר על כך ש"התלכדות בין האיומים הביטחוניים למצב החברתי בישראל על רקע החקיקה מביאים את ישראל למקום מסוכן" לא ניתן היה לגזור כל מסקנה אופרטיבית ספציפית - בוודאי לא בנוגע לחמאס בעזה¹⁸.

¹⁸ https://www.mako.co.il/news-military/2023_q1/Article-a31801bb0bf0781026.htm

<https://13tv.co.il/item/news/politics/security/rasgd-904497549/>

²¹ שלושה חודשים לפני המתקפה נוסחה בצה"ל תכנית לקיצור שירות החובה לגברים, דבר שאינו עולה בקנה אחד עם התרעתו, כביכול, של הרמטכ"ל על עימות צבאי אפשרי: